

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2020.6K(135).28
УДК: 37.091.33 – 027.22:796.071.4

Матвійчук Т. Ф.
кандидат педагогічних наук, доцент
Соловійов В. Ф.
кандидат педагогічних наук, доцент
Окопний А.М.

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, м. Львів

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ АНАЛІЗУ СИТУАЦІЙ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Навчання за інтерактивними технологіями у ЗВО дозволяє навчити фахівців з фізичної культури позитивно ставитись до себе та інших, більш досконало оперувати матеріалом, володіти навичками успішного спілкування, роботи з аудиторією, вербальної та невербальної поведінки, постійно вдосконалювати свої знання й уміння. Методи ситуаційного аналізу дозволяють оптимально вирішувати одночасно три педагогічні задачі: викладач має можливість повністю управляти навчальним процесом; забезпечується включення в активну роботу всіх студентів; встановлюється зворотній зв'язок і постійний контроль за процесом засвоєння знань і якістю навчання. Метод аналізу ситуацій в процесі підготовки фахівців з фізичної культури є ефективним за рахунок досягнення наступних цілей: розвиток аналітичного мислення, здійснення аналізу в динаміці; здобуття практичних навичок роботи з інформацією – виділення, структуривання і ранжування по значимості проблем; набуття управлінських і професійних рішень; формування здібності обирати оптимальні варіанти ефективної взаємодії з іншими людьми; актуалізація та критика досвіду учасників ситуаційного аналізу; руйнування стереотипів мислення, відмова від попереднього негативного досвіду; підвищення мотивації і демократизації навчального процесу.

Ключові слова: метод аналізу ситуацій, інтерактивні технології, здобувач освіти, фахівець з фізичної культури.

Matviichuk Tetiana, Solovyov Valeriy, Okopnyy Andriy The use of the method of situation analysis in the training of specialists in physical culture.

Modern educational environment, to intensify the learning process, requires the use of active learning methods, the main purpose of which is to include students in activities, the development of practical skills and abilities. The use of active teaching methods allows the teacher not only to influence the formation of skills and abilities of creative and intellectual development of students, change their motivation, but also to gain innovative practical experience to solve intellectual, creative, deadlock and crisis problems. Training in interactive technologies in free economic education allows to train specialists in physical culture to treat themselves and others positively, to operate the material better, to have skills of successful communication, work with the audience, verbal and nonverbal behavior, constantly improve their knowledge and skills. Methods of situational analysis allow to optimally solve three pedagogical tasks simultaneously: the teacher has the opportunity to fully manage the learning process; inclusion in active work of all students is provided; feedback and constant control over the process of learning and the quality of learning are established. The method of situation analysis in the process of training specialists in physical culture is effective due to the achievement of the following goals: the development of analytical thinking, the implementation of analysis in the dynamics; acquisition of practical skills in working with information - highlighting, structuring and ranking the importance of problems; acquisition of managerial and professional decisions; formation of the ability to choose the best options for effective interaction with other people; actualization and critique of the experience of participants in situational analysis; breaking stereotypes of thinking, abandonment of previous negative experiences; increase motivation and democratization of the educational process.

Keywords: situation analysis method, interactive technologies, student, specialist in physical culture.

Постановка проблеми. Модернізація педагогічної освіти, оновлення змісту, організаційних форм і методів підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів зумовлено новою особистісно орієнтованою парадигмою та ідеями неперервної освіти. Підвищення ефективності освітнього процесу ЗВО вимагає розроблення та впровадження нових педагогічних технологій, технологічних, організаційних, науково-методичних рішень, які примножують можливості здобувачів освіти, активізують освітню діяльність, дозволяють оптимізувати процес підготовки соціально-активного, компетентного фахівця, здатного творчо адаптуватися до нових форм і змісту роботи. [1]

Сучасне освітнє середовище вимагає використання методів активного навчання, основною метою яких є включення здобувачів освіти у діяльність, розвиток практичних умінь і навичок. Методи активного навчання можуть бути використані як самостійно, так і бути частиною традиційних методів навчання, або ділових ігор та тренінгів. Вони створюють на заняттях психологічно комфортне середовище, яке забезпечує викладачу творчу свободу, а студентам – можливість самостійно обирати освітні технології. Використання активних методів навчання дає можливість викладачу не тільки впливати на формування умінь і навичок творчого та інтелектуального розвитку учнів, змінювати їх мотивацію, але й набувати інноваційний практичний досвід для вирішення інтелектуальних, творчих, тупикових та кризових проблем. [2]

Використання інтерактивних технологій в навчальному процесі ЗВО галузі фізичної культури, на жаль використовується недостатньо, що загальмовує інноваційний напрям розвитку. Процес запровадження інновацій

залежить від професійної майстерності, творчого потенціалу, інноваційності майбутнього вчителя, від його психолого-педагогічної та комунікативної компетентності, мотиваційної готовності і володіння технологіями ігрового моделювання [7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідники і практики різних галузей професійної діяльності у різні роки звертали увагу на впровадження інтерактивних технологій у навчальний процес. Для формування і розвитку професіоналізму з'явилися спеціальні навчальні заклади в яких навчальний процес відбувався з використанням різноманітних способів, методів, або, як їх тепер називають, технологій навчання. Поряд із традиційними методами (урок, лекція, семінар, практичне або лабораторне заняття) були розроблені й методи активного навчання, або інтенсивні технології навчання: дидактичні, ділові та імітаційні ігри, тренінги, аналіз конкретних ситуацій та ін. [2]

Навчання за інтерактивними технологіями у ЗВО дозволяє навчити фахівців з фізичної культури позитивно ставитись до себе та інших, більш досконало оперувати матеріалом, володіти навичками успішного спілкування, роботи з аудиторією, вербальної та невербальної поведінки, постійно вдосконалювати свої знання й уміння. Застосування інтерактивних технологій на уроках фізичної культури потребує наукового обґрунтування організаційно-методичних підходів, спрямованих на підвищення емоційної насиченості, індивідуального сприйняття навчального матеріалу, підвищення рівня загальних знань, розвиток життєвих навичок для адаптування у повсякденному житті. [4]

Сутність інтерактивних технологій навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної активної взаємодії всіх його учасників. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами, проте педагог є організатором процесу навчання. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблем. Таке навчання ефективно сприяє формуванню цінностей, навичок і вмінь, створює атмосферу співпраці, взаємодії, стимулює пізнавальну діяльність і самостійність студентів. [6]

Методи активного навчання використовують різноманітні технології: ігрове проектування на якому учасники обговорюють інноваційні підходи та ідеї, або в майстер-класі, в творчій лабораторії викладача студенти аналізують різні за жанрами, видами та цільовим призначенням ситуації-кейси в процесі підготовки, перепідготовки і підвищенні кваліфікації, або на тренінгу розігрують інсценування, ситуації у ролях, переглядають відеозаписи. В комплексі такого роду інтерактивні технології відносяться до методу аналізу ситуації. [3]

Завдяки широкому практичному використанню методу аналізу ситуацій з'являється можливість імітувати рішення багатьох протиріч та криз, а також здійснювати розвідки в освоєнні сучасних технічних та інформаційних засобів і технологій у різноманітних галузях діяльності людини.

Мета нашого дослідження полягає у визначенні ефективності методу аналізу ситуацій та особливостей його використання у процесі підготовки фахівців з фізичної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні соціально-економічні умови вимагають підготовки фахівців з фізичної культури з активною життєвою позицією, спроможних організувати ефективний навчальний процес, згідно вимог сучасної парадигми освіти. Удосконалення освітньої парадигми веде до зміни статусу фізичної культури, зумовлює потребу оновлення змісту фізкультурної освіти, істотно змінює погляд на професійно-особистісний рівень педагога, вимагаючи переосмислення і перебудови характеру його професійної діяльності. [2]

Ефективність професійної підготовки здобувачів освіти на етапі навчання у ЗВО забезпечується професійною спрямованістю, соціокультурною детермінованістю освітньої діяльності, єдністю індивідуалізації та диференціації підготовки вчителя. Формування професійних компетенцій фахівця з фізичної культури за допомогою методу аналізу ситуації передбачає комплекс заходів, спрямованих на усвідомлення суб'єктом ролі навчально-професійної діяльності, соціальної значущості своєї професії. [5]

Розглянемо педагогічні цілі методу аналізу ситуацій: розвиток у здобувачів освіти навичок аналізу та критичного мислення; аналіз практичних прийомів для прийняття управлінських рішень; наочність аналізу наслідків прийнятих рішень; розвиток вміння виражати свою позицію та точку зору; формування навичок оцінки альтернативних варіантів рішення або поведінки в умовах невизначеності.

Окрім педагогічних цілей при використанні методу аналізу ситуацій досягаються додаткові ефекти. Наприклад здобувачі освіти: отримують комунікативні навички конкретного висловлювання думки, слухання, аргументованого висловлювання, контраргументації та ін.; розвивають презентаційні вміння і навички представлення інформації; приходять до висновку, що у більшості реальних ситуацій не буває тільки одного і обов'язково правильного рішення і, що наявність знань, набутих під час навчання, не є панацеєю для прийняття рішення, що вирішує всі проблеми; виробляють упевненість у собі і своїх силах, впевненість в тому, що в реальній практичній ситуації вони зможуть професійно вирішувати управлінські проблеми; формують стійкі навички раціональної поведінки в умовах неповної інформації; формують інтерактивні уміння, освоюють партнерські відносини і здобувають навички прийняття колективних рішень; здобувають експертні вміння і навички, необхідні педагогу для оцінки діяльності учнів; розширюють практичний досвід, що дозволяє краще пізнати обрану професію; здійснюють самооцінку і на її основі самокорекцію індивідуального стилю спілкування; вчать вчитися, самостійно шукаючи необхідні знання для вирішення ситуаційної проблеми, засвоюючи алгоритми управлінських рішень; змінюють мотивацію до навчання. Здобувачі освіти краще відвідують такого роду заняття і, як правило, проявляють активність, немотивовану зануреність у діяльність та підвищений інтерес до неї.

Активне навчання надає реальний досвід роботи з фактичними проблемами і допомагає набутти навички аналізу, прогнозування, планування і вміння практичного вирішення складної задачі, а робота в групі дозволяє бачити різноманітні можливості та підходи до вирішення проблем і адаптуватися до різних типів людей та їхнього стилю спілкування.

Психолого-педагогічні дослідження встановили, що процес засвоєння інформації за основними

закономірностями являє собою процес вирішення нових задач; однією з головних умов управління навчанням та одночасно і однією з головних умов, що забезпечують розвиток мислення, є попередня постановка завдань, які створюють проблемні ситуації, що активізують мисленнєву діяльність здобувачів освіти.

Під проблемною ситуацією при цьому розуміється конфлікт, що виникає у мисленні особистості в момент, коли йому пропонується задача, для вирішення якої у нього недостатньо знань і способів дій. В такому випадку він постає перед необхідністю розвивати свої знання, відкривати для себе нове у вже відомому. Задача передбачає необхідність свідомого пошуку відповідного способу для досягнення чітко баченої, але безпосередньо недосяжної мети. Вирішити таку задачу означає знайти такий спосіб.

Особливий інтерес для навчального процесу представляють практичні ситуаційні задачі з реального життя, аналізуючи їх студенти розвивають навички прийняття професійних рішень, засвоюють принципи, закономірності, правила, процедури, засоби і сучасні технології.

Практичні ситуаційні задачі можуть охоплювати широке коло проблем, з якими стикатиметься майбутній або вже працюючий фахівець у своїй професійній діяльності, наприклад: педагогічних, економічних, юридичних, виробничих, психологічних, етичних, організаційних, соціальних та ін. В окремих випадках оптимальне вирішення ситуаційної задачі має викладач, а студенту потрібно або знайти його і обґрунтувати, показати яким чином він знайшов його і як його можна реалізувати, або проаналізувати готові варіанти вирішення, запропоновані автором даної ситуації. Проте більшість задач, як відомо, не мають готового рішення, а у деяких випадках може існувати декілька варіантів вирішення і при цьому правомірних, чи можливо одне, але багатоаспектне вирішення. До таких задач відносяться: задача з невизначеністю вихідних даних; задача з невизначеністю в постановці питання; задача із зайвими для вирішення вихідними даними; задача із суперечливими (частково неправдивими) даними в умові; задача, що припускає лише ймовірність вирішення; задача на визначення помилки у вирішенні; задача для закріплення або повторення вивченого матеріалу; задача, що допомагає підготуватися до якої-небудь діяльності; задача на виконання дій за взірцем; задача в результаті вирішення якої виникає дещо нове; проблемна задача.

Під час вирішення всіх цих задач учасникам надаються додаткові запитання, які дозволяють визначити специфічні ознаки проблеми, її витoki, причинно-наслідкові зв'язки і властивості, розвивають здатність розглядати проблему з різних сторін й точок зору і у різних аспектах: управлінському, психологічному, юридичному, моральному. Значна кількість учасників при вирішенні ситуаційних задач використовують метод спроб та помилок або використовують метод відбору відомих та засвоєних способів вирішення, які є результатом минулого досвіду. Особливо це характерно для тих, у кого немає власного практичного досвіду.

Як правило, обидві технології непродуктивні: перша не гарантує успіху, друга потребує занадто багато часу. Тому так важливо навчити сучасних фахівців нетрадиційним шляхом знаходити оригінальні рішення для розв'язання проблеми. Доведено, що чим більш уважно здійснений аналіз ситуації, тим успішніше буде синтез, тому під час навчання методу аналізу ситуацій необхідне чітке зосередження на проблемі, вміння задати необхідні запитання.

Оскільки у сучасних умовах діяльність педагога неперервно пов'язана з необхідністю вирішувати різноманітні задачі, тому дана технологія дає можливість ще в рамках навчання здобути не тільки необхідний практичний досвід щодо їх аналізу та вирішення, але й розвинути особистісні і ділові характеристики, котрі формують не лише компетентність але й впевненість у собі.

Методи ситуаційного аналізу дозволяють оптимально вирішувати одночасно три педагогічні задачі: викладач має можливість повністю управляти навчальним процесом; забезпечується включення в активну роботу всіх студентів; встановлюється зворотній зв'язок і постійний контроль за процесом засвоєння знань і якістю навчання.

Методи активного навчання також сприяють формуванню у студентів наступних ділових якостей і характеристик: готовність прийняти на себе відповідальність за діяльність групи; здатність правильно організовувати роботу в групі і розподіляти ролі; вміння долати супротив оточуючих; вміння відстоювати свою думку із залученням аргументації і контраргументації, використовувати різні комунікативні техніки, стратегії і моделі спілкування; вміння знаходити причини та джерела критичних ситуацій; здатність висувати і формулювати ідеї, пропозиції та проекти; готовність іти на розрахований ризик і приймати нестандартні рішення; здатність передбачити наслідки виконуваних дій та рішень; вміння продуктивно використовувати робочий час.

Висновки. Метод аналізу ситуацій в процесі підготовки фахівців з фізичної культури є ефективним за рахунок досягнення наступних цілей: розвиток аналітичного мислення, здійснення аналізу в динаміці; здобуття практичних навичок роботи з інформацією – виділення, структурування і ранжування по значимості проблем; набуття управлінських і професійних рішень; формування здібності обирати оптимальні варіанти ефективної взаємодії з іншими людьми; актуалізація та критика досвіду учасників ситуаційного аналізу; руйнування стереотипів мислення, відмова від попереднього негативного досвіду; підвищення мотивації і демократизації навчального процесу.

Перспективами подальших розвідок є дослідження освітнього потенціалу соціально-психологічного тренінгу та розробка технологічного забезпечення тренінгового заняття.

Література

1. Грінченко І.Б. Сучасні напрями впровадження інновацій в професійну підготовку майбутніх вчителів фізичної культури [Електронний ресурс] / І.Б. Грінченко. – режим доступу: <http://www.nniif.org.ua/File/12gibsnv.pdf>.
2. Матвійчук Т. Ф. Ігрове моделювання у підготовці майбутніх учителів фізичної культури / Т. Ф. Матвійчук, В. Ф. Соловійов // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2019. – Вип. 5К(113)19. – С. 89–93

3. Панфилова А. П. Игровое моделирование в деятельности педагога: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / А. А. Панфилова; под общ. ред. В. А. Слостенина, И. А. Колесниковой. – 3-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 368 с.

4. Савченко В. А. Формування професійної майстерності вчителів фізичної культури в системі післядипломної педагогічної освіти [Електронний ресурс] / В. А. Савченко. — Режим доступу : <http://osvita-dnepr.Com/index.php/metodichni-rekomendatsiji>.

5. Степанченко Н. І. Вирішення учбово-педагогічних задач як умова формування педагогічної позиції у студентів ВНЗ фізкультурного профілю / Н. І. Степанченко, Т. Ф. Матвійчук // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. - 2012.-№ 7.- С. 99 - 102.

6. Developing pedagogical mastery of future physical education teachers in higher education institutions / Iryna Maksymchuk, Borys Maksymchuk, Valentina Frutziuk, Tetiana Matyiichuk, Iryna Demchenko, Inna Babii, Svitlana Tsybmal-Slatvinska, Alona Nikitenko, Valentyna Bilan, Andrii Sitovskiy, Ihor Savshuk // Journal of Physical Education and Sport. – 2018. – Vol. 18, is. 2. – P. 810–815.

7. Studying innovation as the factor in professional self-development of specialists in physical education and sport / Palamarchuk O., Gurevych R., Maksymchuk B., Gerasymova I., Fushthey O., Logutina N., Kalashnik N., Kylivnyk A., Haba I., Matviichuk T., Solovyov V., Maksymchuk I. // Revista Românească pentru Educație Multidimensională. – 2020. – Vol. 12, is. 4. – P. 118–136.

Reference

1. Grinchenko I.B. Suchasni napryamy vprovadzhennya innovacij v profesijnu pidgotovku majbutnix vchyteliv fizychnoyi kultury [Modern directions of introduction of innovations in professional training of future teachers of physical culture] [Elektronnyj resurs] / I.B. Grinchenko. – rezhym dostupu:<http://www.nniif.org.ua/File/12gibsnv.pdf>.

2. Matviichuk T. F. Igrove modelyuvannya u pidgotovci majbutnix uchyteliv fizychnoyi kultury [Game modeling in the training of future physical education teachers] / T. F. Matviichuk, V. F. Solovjov // Naukovyj chasopys NPU im. M. P. Dragomanova. Seriya 15, Naukovo-pedagogichni problemy fizychnoyi kultury (fizychna kultura i sport) : [zb. nauk. pr.]. – Kyiv, 2019. – Vyp. 5K(113)19. – S. 89–93

3. Panfilova A. P. Igrovoe modelirovanye v deyatel'nosti pedagoga: ucheb. posobie dlya stud. vyssh. ucheb. zavedeniy [Game modeling in the activities of a teacher] / A. A. Panfilova; pod obshh. red. V. A. Slastionyna, Y. A. Kolesnykovoy. – 3-e yzd., yspr. – M.: Izdatelskiy centr «Akademiya», 2008. – 368 s.

4. Savchenko V. A. Formuvannya profesijnoyi majsternosti vchyteliv fizychnoyi kultury v systemi pislyadyplomnoyi pedagogichnoyi osvity [Formation of professional mastery of physical education teachers in the system of postgraduate pedagogical education] [Elektronnyj resurs] / V. A. Savchenko. — Rezhym dostupu : <http://osvita-dnepr.Com/index.php/metodichni-rekomendatsiji>.

5. Stepanchenko N. I. Vyrishennya uchbovo-pedagogichnyh zadach yak umova formuvannya pedagogichnoyi pozyciyi u studentiv VNZ fizkulturnogo profilyu [Solving educational and pedagogical problems as a condition for forming a pedagogical position in students of physical education] / N. I. Stepanchenko, T. F. Matviichuk // Pedagogika, psykholohiya ta medyko-biologichni problemy fizychnogo vyhovannya i sportu. - 2012.-№ 7.- S. 99 - 102.

6. Developing pedagogical mastery of future physical education teachers in higher education institutions / Iryna Maksymchuk, Borys Maksymchuk, Valentina Frutziuk, Tetiana Matyiichuk, Iryna Demchenko, Inna Babii, Svitlana Tsybmal-Slatvinska, Alona Nikitenko, Valentyna Bilan, Andrii Sitovskiy, Ihor Savshuk // Journal of Physical Education and Sport. – 2018. – Vol. 18, is. 2. – P. 810–815.

7. Studying innovation as the factor in professional self-development of specialists in physical education and sport / Palamarchuk O., Gurevych R., Maksymchuk B., Gerasymova I., Fushthey O., Logutina N., Kalashnik N., Kylivnyk A., Haba I., Matviichuk T., Solovyov V., Maksymchuk I. // Revista Românească pentru Educație Multidimensională. – 2020. – Vol. 12, is. 4. – P. 118–136.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2020.6K(135).29
УДК 57.05+612:796+37.01

Мусієнко О. В.

кандидат біологічних наук,

доцент кафедри теорії та методик фізичного виховання

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич

Попович С. І.

старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

Хрипач А. Г.

старший викладач кафедри фізичного виховання

Національний університет «Львівська Політехніка», м. Львів

ВИЗНАЧЕННЯ АКТИВНОСТІ РЕФЛЕКСОГЕННИХ ЗОН ТІЛА ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СТАТИЧНОЇ ВПРАВИ ХАТХА-ЙОГИ (СІРШАСАНА)

Вимірявши елетроповідність меридіанів тіла людини, можна отримати показники енергії меридіана. Метою нашої роботи було визначити засобами акупунктурної діагностики за методикою Й. Накатані вплив виконання